

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quatuor sensus Scripturæ exemplis illustrantur. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Hugo.

Denique Hugo de S. Victore præter literalem de aliis duobus tractat: libr. enim 6. eruditionis didascalice cap. 3. agit de literali: cap. 4. de allegorico, quem ad mytheria fidei dicit pertinere: sub quo etiam anagogicum possumus complecti, & cap. 5. de Tropologico, quem moralem appellat.

His tamen non obstantibus, claritatis gratia, commode diuiditur sensus Scripturæ in quatuor illa membra ex sententia Eucherij, & Cassiani enumerata, quorum exempla exstant in nouo testamento, ut sequenti capite videbimus. Mitto aliud genus explanandi Scripturam parum vitatum, elementarie nimirum expositionis, quæ ex literis ipsarum vocum desumitur; & rursus in Physicum, & propheticum tribuitur, de qua relativissime Sixtus Senen. lib. 3. Biblioth. sanctæ, cap. 5. & sequentibus.

CAPVT III.

Quatuor sensus Scripturæ exemplis illustrantur.

8.

Quatuor sensuum, quos ex Eucherio, & Cassiano recensuimus, vna ciuitas Ierusalem nobis præbet exemplum. Nam in Scriptura sacra ad literam est ciuitas terrena: iuxta Tropologiam est anima: secundum allegoriam est Ecclesia: per anagogiam est patria cælestis. Horam etiam sigillatim in nouo testamento plura sunt exempla, quæ simul in vno loco epistolæ ad Galat. cap. 4. licet intueri. Dicitur enim Abraham duos filios habuit: vnum de ancilla, & vnum de libera. In qua parte literalis sensus manifeste apparet. Quæ vero subiungit. Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta: & quæ sequuntur, ad sensum allegoricum pertinent. Sequitur deinde: Sed quomodo tunc is, qui secundum carnem natus fuerat, persequeretur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc: quod ad Tropologium, seu moralem refertur. Denique cum addit: Illa autem, quæ sursum est Ierusalem, libera est, quæ est mater nostra, sensum explicat anagogicum.

Alia etiam in nouo testamento manifesta exempla trium sensuum spiritualium reperiuntur.

1. ad Cor. 9.

Ad moralem pertinet illud 1. Corinth. 9. Non alligabis os boui trituranti. Quod citat Apostolus ex Deuteronomio 23. sensum autem moralem refert ad ministros Evangelij, quos existimat dignos mercede sua, cibo nimirum, & sustentatione. Neque enim

9.

Apostolus intellexit de ipsis ad literam dictum fuisse Deuteronomio, 23. ut quidem arbitrantur; quod aliqui argumentum Apostoli ex sensu mystico infirmum esset. Quoniam certum est, Iudæos ex præcepto legis non alligasse os boui trituranti, verum cum res illa leuissima videretur, ut alius tantum Deus curam habuisset, & nihil maius voluisset ea significare, optime colligit Apostolus, eo facto Deum etiam indicasse ministros verbi Dei, iure alendos, & sustentandos esse: quæ de causa subiunxit, Nunquid Deo est cura de bobus: an propter nos vtrique hæc dicit? ac si diceret, in ea lege, & præcepto Deus non tantum ad bouem, quæ villior res est, sed quod dignius est, ad sustentationem etiam ministrorum attendit: neque enim negat Apostolus, Deum curam etiam bouum habuisse, cum lex de illis ad literam loquatur. Quocirca & argumentum Apostoli non parum roboris habet, etiam si symbolicum, & ex sensu mystico ductum sit. Mysticus enim sensus ex illa litera facili ratione colligitur. Adduci etiam solet in exemplum huius

1. ad Cor. 10. sensus moralis illud 1. ad Corinthios 10. Hæc autem

in figura facta sunt nostri, &c. Verum disputat. 14. cap. 6. probatum est, eam Scripturam, quam recitat Apostolus, non in sensu mystico, sed per accommodationem vsurpari.

Exempla vero allegorici sensus permulta sunt in nouo testamento, Ioan. 3. adducitur à Christo sensus passivus inuenitur in nouo testamento. Ioan. 3. Numer. 21. de æneo serpente, qui fuit expressa figura crucis sue, & Matth. 12. & Lucæ 11. affertur signum Ionæ, quo sepultura & resurrectio sua adumbrabatur. Hæc etiam spectant testimonia illa Osee 11. & Ieremiæ 31. quæ in sensu mystico solum accipienda esse disputat. 14. monstrauimus. Lucæ 11. Cumque ad mytheria fidei referantur, sensus illorum allegoricus dicitur. Illud vero de æneo serpente ita per omnia quadrat in crucem Christi, & admirabiles effectus illius, ut statim in ipso appareat mysterium. Quare non licet solum accommodationem in eo concedere: in signo vero Ionæ magis perspicuum est, sensum mysticum contineri. cum enim Pharisæi à Christo postularēt signum aliquod, quo ipse tanquam verus Messias agnoscereetur, hoc tantum eis signum concessit, neque expressius aliquod tunc eis exhibere voluit.

Denique anagogici sensus appositissimum exemplum est apud Paulum ad Hebræos 3. & 4. ubi tractat locum illum Psalmi. 94. Hodie si vocem eius audieritis, &c. & infra, Quibus intravi in ira mea, si introibunt in requiem meam, id quod ad literam populo Iudaico accidit: iis enim, qui increduli fuerunt ad aquas cōtradictionis, iurauit Deus terram promissionis non ingressuros: eum ergo Paulus cap. 4. subiungat: Etenim & nobis nuntiaturum est, sicut & illis, plane censet incredulis etiam intrasse Deum non ingressuros cœlestem patriam, quæ terra illa promissionis figurata fuit: Et post pauca: Quoniam ergo superest introire quosdam in illam, scilicet requiem Domini, & q, quibus prioribus annuntiatum est, non introierunt propter incredulitatem, iterum terminat diem quandam hodie in David dicendo post tantum tempus, sicut super aduersum est: hodie si vocem eius audieritis, nam si Iesus requiem præstiterit, nunquam de alia loqueretur posthac die: itaque relinquatur Sabbathismus populo Dei. Quasi dicat, propterea multo post tempore David dixit Hodie, ut indicaret adhuc alios superesse, qui ingressuri sunt, non quidem terram promissionis, sed æternam felicitatem, si enim Iesus Naue præstitisset populo Israel plenam requiem, quæ dicitur in Psalmo, Requies mea, hoc est, requies Domini, nunquam alterius diei meminisset dicendo: Hodie si vocem eius audieritis. Hoc autem dixit, quia adhuc Sabbathismus, & requies æternæ vitæ superest populo Dei. Eandem requiem patriæ cœlestis dicit Paulus figuratam fuisse Genes. cap. 2. cum Dominus septimo die requieuit ab omni opere. Sic enim post labores huius vitæ nos manet æterna illa requies, & felicitas. Est igitur hic sensus anagogicus inclusus in eo, quod accidit populo Israel, quem non tantum elicit Paulus ex historia illa, sed etiam affirmat expressum fuisse à Propheta in eo Psalmo, ita ut David ipse ex vmbra illius requiei terrestris & temporalis, quam Deus credentibus Israelitis post quadraginta annos seruauit, cœlestis patriæ requiem, quæ nos adhuc manet, in sensu mystico intellexerit: & hunc esse sensum literalem Psalmi, qui est anagogicus illius rei gesta in populo Israel, meo iudicio Paulus existimauit. Est etiam anagogicus sensus explicatus à Paulo ad Hebræos 8. ubi materiale templum Salomonis, in quo sacerdotes

Leuitici

Argumentum Apostoli ex mystico ductum sensu quo patet vmbabatur.

11.

Sensas Pauli

Sabbathismus requies æternæ vitæ significabat.

Templum
Sole non
causis glo-
rie symbo-
lum, sicut
dicit Paulus.

Leuitici ministrabant, dicit esse ymbra futuro-
rum. De sacerdotibus enim ait: *Qui seruiunt ymbrae
futurorum*: hoc est, templo Salomonis, quo futu-
ram tabernaculum glorie celestis non manufa-
ctum figurabatur: id quod etiam cap. 9. fufius
prosequitur.

CAP. IV.

Corollaria precedentis doctrinae.

12. *Angul.*
Sensus lite-
ralis ali-
quando al-
legoricus,
aut spiritus
alius dicitur
a caritate,
Angul.
Orig.
Ambros.
Hieronym.
Cyprian.

Ad maiorem eorum, quae diximus, perspicui-
tatem, quaedam obseruatione digna addenda
sunt. Primum est interdum Patres sensum litera-
lem sub metaphoris, & tropis conditum appellare
allegoricum, seu etiam spiritualem. Allegoricum
appellauit August. epist. 48. vt dicemus in vltima
notatione, eo quod metaphoricè significetur.
Metaphora enim teste eodem Augustino 15. de
Trinit. cap. 9. allegoria quaedam dici potest. Orige-
nes vero, Ambrosius, Hieronymus, & Cassianus
disput. praeced. cap. 1. commemorati spiritualem
vocalunt, quod sub ipso cortice literae quodam-
modo occultè contineatur: cum tamen proprie
dicendus sit literalis, vt ibi late comprobauimus.
Contra vero mysticus sensus aliquando literalis
dicitur, quod sit ex intentione Spiritus sancti, vt
seq. disput. videbimus.

13. *Angul.*

Secundum est, inter hos omnes Scripturae
sensus literalem esse praecipuum, si formalem ra-
tionem sensus, non rem ipsam, aut intentionem
Spiritus sancti consideremus. Significatio enim
vocium primaria, & proxima praecipua est; ac
proinde significatum proximam secundum ra-
tionem significati praecipuum erit. Huiusmodi
autem est sensus literalis. Mysticus enim secun-
darius, & remotus vocibus est: rebus enim proxi-
me denotatur. Atque hoc modo vera esset sen-
tentia Burgenfis in additione super vtrumque
prologum Lyran ad 6. dubit. quæst. principalis,
cum docet, sensum literalem esse praecipuum in
Scriptura secundum dignitatem certitudinis, quia
certior est spirituali relatus ad speculationem in-
tellectus: vera inquam esset, si hoc tantum ideo
diceret, quia respectu nostri intellectus sensus
literalis proximè vocibus significatur, nec abscon-
ditus est, sicut mysticus: alioqui enim, cum mysti-
cus: etiam ex intentione Spiritus sancti signifi-
cetur, æque certus, & verus absolute dicendus est.
Mitto duas alias considerationes, quibus docet
sensem literalem praestantiores esse, quod mi-
noris momenti videantur. Quod si rem ipsam
significatam attendamus, sensus mysticus, vt plu-
rimum, nobilior est: quamuis & oppositum non-
nunquam contingat, vt 1. cap. diximus. Nobilior
etiam, & praecipuus dici potest, si intentionem
Spiritus sancti spectemus; eo quod Scriptura ad
eum significandum tanquam ad finem principalem
inspirata sit.

1. Cor. 9.

Hanc sensus dignitatem, & primariam Spiritus
sancti intentionem, indicauit Paulus 1. ad Corin-
th. 9. circa illud Deuteronom. 25. *Non alligabis os
boni trituranti*. Cum dixit: *Nunquid Deo cura est de
bobus? an propter nos has vique scriptas sunt: nam propter
nos vique scriptae sunt, quoniam debet in spe arare, qui
arat*. Verum cum sensu literalis res dignior signifi-
catur, & mystico res minus nobilis, sensus mysti-
cus neque nobilior erit hac ratione, nec iuxta in-
tentionem Spiritus sancti primarius. Hoc poste-
riori modo plane concedit Burgen. veram esse

eorum sententiam, qui docent sensum mysticum
praecipuum esse. Admonet tamen frustra adduci
in probationem illius, illud Pauli 2. ad Corin-
thios 3. *Litera occidit, spiritus viuificat*. Nam si ibi
Apostolus de literalis, & spirituali sensu Scripturae
loqueretur, non tantum sensus literalis minus
nobilis esset, sed etiam noxius. Neque enim dixit,
Litera minus utilis est, sed occidit. Id autem concedere
esset absurdum. Literalis enim sensus, qui vere
literalis est, ab Spiritu sancto significatus, nunquā
occidit. Fateor quidem, quosdam Patres disputat.
praeced. cap. 1. allegatos dixisse, sensum literalem
aliquando noxium esse, id tamen solum dixerunt,
vt ibidem notauit cap. 2. quoties locus metaphori-
cus est. Quoniam si tunc acciperetur secundum
primariam significationem, non autem translati-
tie, vere noceret. At sensum illum literalem non
esse, ibidem demonstrabimus.

Porro Paulus eo capite non de sensu literalis, sed
de litera legis, & veteris testamenti, cuius mini-
ster fuit Moyses, & de spiritu gratiae, & fidei, quem
ipse praedicabat, palam loquitur, vt notauit San-
ctus Thomas 1. 2. quæstio. 106. artic. 2. De litera
ergo legis, si destituatur spiritu gratiae, & fidei,
vere inquit occidere, vt passim admonet in epi-
stola ad Romanos, sic enim lex offendiculum
potius est, & occasio peccati, si desit adiutorium
gratiae, quo impleatur. De spiritu vero fidei rectè
asserit viuificare, praestat enim vires ad obseruan-
da praecepta legis: quæ *si fecerit homo, viuet in eis*
ad Galat. 3. non solum vita temporali, fugiendo
pœnam, sed etiam spirituali, consequendo veram
sanctitatem apud Deum. Fateor tamen hoc
testimonio Pauli vñ Ambrosium libr. 6. in Lu-
cam, cap. de responsione Iesu Simonem arguentis:
vbi effusionem vnguenti super caput Christi San-
ctus Doctor spiritualiter intelligit. *Litera enim*,
inquit ille, *occidit*. Paulus tamen aliud significare
vult, vt iam ostendimus. Nec satis intelligo,
quomodo effusio vnguenti materialis facta spiritu
charitatis, & religionis possit occidere.

Tertio obseruandum est, falsam esse quorun-
dam sententiam, qui affirmant cum Iudeis, in
omni loco veteris testamenti contineri aliquid
prius gestum in priori populo, quod deinde figura
sit eius, quod in Euangelio futurum erat: sunt
enim quaedam testimonia veteris testamenti, quæ
in literalis, & primario sensu propheticè accipien-
da sunt de futuris sub nono, vt tradit Tertullianus
libr. de resurrectione carnis, à capite 26. & libro
contra Iudeos, cap. 7. & sequentibus, & contra
Marionem lib. 3. cap. 3. quale existimat esse Hiero-
nymus illud Isaia cap. 7. *Ece Virgo concipiet, &c.*

Hoc autem genus interpretandi Scripturam,
quod hisce temporibus à quibusdam in Hispania
nostra, nescio quo spiritu, cepit edoceri, olim
contra Theodorū Mopsuestiæ Episcopum dam-
natum fuisse à Pontifice Vigilio in synodo Roma-
na, cui viginti Episcopi interuerunt constat ex
collectione variarum epistolarum Pontificum,
quam Antonius Augustinus Archiepiscopus
Tarracoenfis ex Bibliotheca Vaticana descripsit.
Meminit etiam huius damnationis nostris Fran-
ciscus Turrianus in cap. 5. 2. libri Apostolicarum
constitutionum Clementis Romani, vbi aliquos
refert locos, quos in hunc sensum Theodorus
explicabat: nec ad ea, quæ in nouo testamento fu-
tura erant applicare volebat.

Quarto